

VLADIMÍR NEFF

KRAĀLOVNY NEMAJÍ NOHY

Královny nemají nohy

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Vladimír Neff
Královny nemají nohy – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

VLADIMÍR NEFF

KRÁLOVNY NEMAJÍ NOHY

První část

Alchymistův syn

O DVOJÍM NAROZENÍ

Zabalen do bílé peřinky, stažené modrým povijanem, a vykoupán v teplém koupáníčku, Petr, novorozený syn pražského alchymisty pana Janka Kukaně z Kukaně, sdílel spánek své matky, jež ležela ve své posteli na dosah ruky od jeho kolébky, poprvé v životě jako bytost samostatná, oddělená od jejího těla, a lze předpokládat, že jeho spáneček byl bezesný, protože dítě, narozené toho dne krátce po poledni, bylo zajisté dosud neznalé tváří a tvarů a postav a krajů, bez nichž sny se nemohou obejít. Noc byla černočerná, plná zlých znamení, ale právě tak plná znamení dobrých, a že se ta znamení dobrá a zlá vzájemně vyrovnávala, můžeme říci, že to byla nadobro obyčejná noc pokročilého dubna.

O poschodí níže pod ložnicí rodičky, ve své dílně dábelky páchnoucí čpavkem a vystydlým kouřem, pan Janek Kukaň z Kukaně, muž ušlechtilý a zádumčivý, právě prožíval chvíle nadmíru vzrušující, neboť podle všech známek se blížil k zakončení svého Velikého díla, totiž k dotvoření Kamene mudrců, zvaného též Královnou hmot nebo Velikým magistériem nebo Velikým elixírem či Perlou dokonalosti, zázračné látky, jež mění obyčejné kovy v kovy drahocenné.

Sedě před důmyslnou, pro běžnou potřebu arci nepoužitelnou píckou zvanou atanor, zimomřivě zabalen do černého sametového pláště, který mu sahal po paty, pan Janek občas foukal malým koženým měchem do ohničku, živěného dřevěným uhlím, a udržoval tak v předepsané teplotě hliněnou misku s pískem, do níž byla vsunuta hermeticky zatavená baňka zvaná Filozofickým vejcem, a současně pozorně upíral své unavené oči, posilované šikmo nasazeným binoklem v dřevěné jímce, na vzácný obsah své baňky, žlutavě zlatavou tekutinu s červenavým nádechem.

Tento červenavý nádech, jemný, téměř neznatelný, jako když se za sněžného rána váhavě ohlašuje nastávající svítání, byl pro alchymistu příčinou uspokojení tak velikého, že hraničilo s úžasem a nedůvěrou, neboť značil, že hmota, již šest a půl roku připravoval a půl roku ohříval v písečné lázni, se blíží k poslednímu z pěti stupňů svého zrání. První stupeň, zvaný Caput corvi nebo Havraní hlava, se vyznačuje černou barvou. Po dlouhé době zahřívání Havraní hlava zsedne, což je stupeň druhý, tak řečené Roucho kajčnickovo, nebo krátce Kajčník. Když pak Kajčník zbledne, je to třetí stupeň, Bílá labuť, která po dalším a dalším žihání zežloutne, což je stupeň čtvrtý, obdařený přezdívkou Volská žluč neboli Lví zub, až nakonec, když všechno jde dobře, nádherně zčervená v Kámen mudrců, Lapis philosophorum, oslepivě jasný, perlově lesklý, měkký jako vosk, leč v ohni výbušný.

Alchymistův dům stál na západním okraji našeho královského hlavního města, nedaleko hradeb, ve vznikající čtvrti, osazené povětšinou dvorskými a zemskými úředníky středního významu. Jeho dílna byla šerá, vybavená jen jedním oknem, úzkým jako střílna a ozdobeným obrazem hada, polykajícího svůj vlastní ocas a rámujičím svým tělem řecký nápis, který vyslovuje základní myšlenku alchymistů všech dob: Vše jedno jest, stejný obraz, provedený v emailu, se stejným nápisem, nosil pan Janek na pečetním prstenu, jež nikdy neodkládal. Místnost sama byla neveliká, ale nesmírně bohatá obsahem, neboť kromě atanoru v ní bylo ještě pět různých pecí fantastických tvarů, nyní vyhaslých, největší mezi nimi otevřená pec na tavení kovů, a neprostupná houšť stojanů a divných trojnožek a truhliček a stoliček, zavalených baňkami a moždíři a knihami zřejmě učenými a pikslami a tavíciemi kelímky, nejvýznačnější mezi nimi ohromná křivule, vsazená do mosazného kruhu: nad tím vším palanda, na niž se lezlo po žebříku, opřená o dva sloupky, ověšené naběračkami všech tvarů i velikostí a kleštěmi a váhami. Nahoře ležel, zachumlán do vypelichaného medvědího kožichu a pohřízen v skromný spánek světce a askety, páně Jankův fámulus fráter Augustin, člověk učený, který mimo jiné znal i jazyk, jímž se Adam s Evou dorozumívali v ráji.

Uprostřed pak všeho toho fantastického neladu stálo na pěkném hedvábném koberečku skvostné křeslo pro lepší zákazníky s vyřezávanými bočními opěradly a potažené zlacenou kůží. Kontrast mezi tímto vzácným kusem nábytku a neprůhlednou houští haraburdí, do jejíhož středu byl vsazen, budil dojem, že úžasný nepořádek v alchymistově dílně není zcela funkční, a je tedy do jisté míry naranžovaný, aby působil na obraznost prostáček, již do dílny zavítají, a utvrdil je v přesvědčení o alchymistově černé učenosti. A vskutku bylo tomu do značné míry tak, neboť pan Janek nebyl natolik zámožný, aby mohl věnovat všechn svůj čas filozofickému Velkému dílu, a musil se žít, jak se dalo. Dosavadním největším úspěchem jeho života bylo, když podle starých chaldejských receptů uvařil lék, takzvaný Smaragdový elixír, jímž se Jeho Veličenstvo císař svého času zbavil jistých nejsoukromějších potíží a který panu Jankovi vynesl erb, stříbrnou kukaň na zlaté kuří nožce v černém poli, a šlechtický predikát. Žel císař, sobecký a nedůtklivý, si vyhradil elixír jen pro sebe a vyhrozil panu Jankovi, že kdyby věc nechoval v tajnosti, zatočí s ním hůř než šeredně – dá pokyn úřadu Svaté inkvizice, aby se zajímala o alchymistovu činnost, což by pro něho prakticky znamenalo mučírnu a smrt na hranici. A protože z šlechtického predikátu nelze žít, byl pan Janek Kukaň z Kukaně nucen se pohybovat i po cestách poněkud kluzkých a nedůstojných jeho ambicí – vyrábět vodičky proti pihám a nemilým chloupkům, jež šly

dobře na odbyt u dvora, a kyt na tmelení hrnců, jež od něho kupovali vandrovní řemeslníci, a udílet rady dobráčkům, kteří k němu chodili jako ke kouzelníkovi, aby jim četl ze skleněné koule nebo hádal z ruky nebo aby jim v kalendáři zaškrtl dny, kdy jim bude přát štěstí, a kupovali od něho medicíny proti moru, uřknutí, početí, bradavicím a smůle v kartách. Navštěvovaly ho i nastávající rodičky, aby jim řekl, co to bude – užíval k tomu účelu broušeného křišťálu, který, zavěšen na niti nad ženin život, vrtěl se doprava, když to měl být chlapec, a doleva, když se mělo narodit děvče – a majitelé pozemků, aby jim pomocí vrbového proutku našel vodu.

Ale nyní, kdy v jeho zatavené baňce zrál květ Filozofického zlata, ohlašující se dychtivě vyčkávanou červenou barvou, svítal konec těchto mrzutých a ponížujících trápení, a naopak blížila se doba, kdy pana Janka budou, jak se praví v anglické komedii z oné doby, ovívat pštrosími pery s deseti brky v jednom vějíři a kdy mu budou předkládat jídla na mísách z achátu, zdobených zlatem, smaragdy, safíry a rubíny.

HOMUNKULUS

Jak je snadno se domyslit, čas Petrova narození spadá do onoho roku 15** nebo snad 15**, ne-li dokonce 15**, kdy, pokud se obyčejná paměť táhne, Francouz brojil proti Španělovi, který, pokud se v tom virválu vyznáme, válčil též proti Turkům, kteří bojovali proti Uhrům, nám nedalekým, takže v naší zemi z toho byl strach a pokřik, zatímco Talián byl na kordy s Francouzem, který se bránil Angličanovi, a Polák zápolil s Tatarem a Němec si brousil zuby na Dána, přičemž katolíci hubili protestanty a protestanti katolíky, a kdy morové rány se střídaly s epidemiemi neštovic a kdy země uvadala suchem a byla hubena trvalými dešti a zátopami a lidé sténali pod rostoucím břemenem daní, takže byl jeden hlas, že tak mizerné století tu ještě nebylo, a co zažila tato generace, nezažil dosud nikdo.

Ale toto prozatím jen na okraj, neboť pan Janek Kukaň z Kukaně byl pohrdavě filozoficky vzdálen obecného hemžení a zápolení a hamiznění a strachování a řevnění, a vši silou své silné mysli ulpíval na svém Velikém díle. Jak pověděno, toto Veliké dílo vcházelo do svého posledního stadia, ale nebylo naprosto jasno,

jak dlouho toto poslední stadium potrvá – možná den, snad týden, měsíc nebo měsíce, učené knihy, pojednávající o hledání Kamene mudrců, jsou v tomto punktu, stejně jako v bezpočtu jiných punktů, zoufale nejednotné a mlhavé, a shodují se jen v tom, že v této závěrečné fázi zrání jest třeba Filozofickému kameni věnovat obzvláště úzkostnou péči. Nezbyvalo panu Jankovi než bdít, hlídat, foukat do plamene, věřit, doufat a těšit se.

A zatímco tak trpělivě činil, alchymista se zanášel utěšenými úvahami o časové shodě dvou narození, jimiž byl radostně navštíven a jimž oběma byl autorem, o zrození vzácné hmoty, jež se tu naplňovalo před jeho očima, a synáčka, které už bylo zdárně dovršeno, a maličko podroušen svým dvojím otcovstvím, učenec se neubráníl myšlence poněkud frivolní, jež způsobila, že jeho přísná ústa se zvlnila pobaveným úsměvem: Oč snazší je přivést na svět dítě než sestrojít Kámen mudrců!

Tato myšlenka byla nejen frivolní, ale mohla by se zdát venkoncem i pošetilou, neboť učenec zde přirovnával jednu k druhé dvě události, jež neměly nic společného, v případě dítěte se mohlo mluvit o jeho narození v plném a původním významu tohoto slova, v případě Kamene mudrců pouze ve smyslu přeneseném. Ale není tomu tak – i Kámen mudrců se rodil opravdovým zrozením, neboť i on, stejně jako dítě, vzniká nejinak než zasnoubením a smíšením dvou principů, mužského a ženského. Mužský princip je tu zastoupen Filozofickou sírou, jež ovšem nemá nic společného se sírou obyčejnou: byla pracně vydobyta z čistého zlata jakožto zhmotnění tepla, obsaženého v zemi a v ohni, a v nářečí alchymistů se jí dostalo výrazně mužských názvisek, jako Hadí samec, Král, Manžel, Duch, Činitel, Bezkrídlý drak nebo Červený lev. Ženským principem, s nímž Filozofická síra byla spojena Svatbou, při níž úlohu kněze představovala Filozofická sůl, jest Filozofická rtuť, extrahovaná ze stříbra, zhmotnění vlhka, obsaženého ve vzduchu a ve vodě, a která se zove Arménská fena, též Lilie nebo Bílá mana, Děloha, Mléko, Bílá paní, Proměnlivý čas plus řada jiných neméně podivných, obraznost podněcujících názvů. Dítě se rodí z matky oplodněné otcem, který se rovněž narodil z matky, a čtyři živly, z nichž povstal tento svět, totiž země, voda, oheň a vzduch, a jejichž nejvzácnějším derivátem je Kámen mudrců, samy vznikly ze světelné Pramlhoviny, nazývané Matkou.

Alchymistova šibalská myšlenka, vytrysklá z hlubiny jeho učenosti, byla tedy plně oprávněna, neboť při zrození Světa, Kamene mudrců i Dítěte stále jde o jedno a totéž. Ovšem co se té hrůzyplné námahy týče, již na rozdíl od zplození dítěte vyžaduje příprava Kamene, je to proto, že člověk je velmi neobratný alchymista proti alchymistovi božskému, který je přítomen v každém živém organismu

a jemuž Aristoteles říkal entelechie a Paracelsus archeus a jemuž tedy pan Janek klidně může říkat alchymista-neznámý mistr a stálý host, který všechno ví, aniž se čemukoli musí učit, a který správně řídí pochody v lidském těle a správně udržuje jeho teplotu na žádoucí výši a tlukot srdce v žádoucí míře a správně odděluje škodlivé od prospěšného, a v ženském lůně, jehož nesmírně nemotornou napodobeninou je pícka atanor, správně reguluje proces zrání a vzrůst nového jedince: Můj ty Bože, povzdechl si pan Janek, jaký zázrak! A jak dobrotivé a ohleduplné od tebe, že se mi dostalo nástupce ve chvíli, kdy shledávám, že mé celoživotní loptění nebylo pro nic za nic!

Neboť že pan Petr Kukaň z Kukaně bude pokračovat v práci pana Janka Kukaně z Kukaně, a že tu práci bude konat za onačejších podmínek, než jak bylo přáno jeho otci, o tom nemůže být sporu a rozumné pochybnosti.

Veliké úkoly na tebe čekají, milý Petře, neboť mylíš se, máš-li za to, že Kámen mudrců je vrchol všeho, a že tedy tvůj otec už vykonal všechno. Co platno člověku všechno zlato a stříbro světa, když jeho život je tak krátký a bolestný! Ale to nic, to nic – od toho tu je Petr Kukaň z Kukaně, aby pro potřebu svou a svých bližních sestrojil alkahest, univerzální lék, který vstřebává a rozpouští a vylučuje vše, čím tělo stárne, a učiní tak člověka nesmrtelným. Ale Petr Kukaň z Kukaně bude dalek toho, aby se spokojil realizací alkahestu, dovrší slávu rodu Kukaňů tím, že přijde na kloub záhadě izolace Ducha světa, a získá tak látku, jež shnilé dřevo promění v dřevo jadrné a zmírajícímu stařečkovi vrátí mladickou křepkost a sílu, a spojí-li se tvá genialita, o níž nepochybují, s pílí a vytrvalostí, rozřešíš nakonec i odvěký problém homunkula, umělého člověka zrozeného v retortě.

Usmívaje se přísnými ústy, pan Janek přivřel unavené oči, aby si onoho homunkula představil v jeho dokonalosti, nedotčeného lidskými nedostatky, maličkého jako palec a půvabného jako figurka z vosku uhnětená umělcem, křepkého a pohansky šibalského a přitom neskonale vděčného za svou nepravděpodobnou existenci, neboť jak známo není nic horšího než neexistovat. Viděl ho, tento úžasný ukrajíček, vědeckými postupy vyrvaný nekonečnosti nicoty, takto utěšeného chlapička, jak se prochází po stole mezi knihami a kružidly a kalamářem, vždy připraven odkudsi vyskočit nebo vykouknout, štíhlý, graciézní, hezky oblečený do španělského panského kroje, po boku rapír, zhotovený z nabroušeného hrotu ocelové špikovačky, jímž jednou vybojuje svůj první vítězný zápas s hladovou myší. Zatímco si učenec, trna, představoval toto kruté klání nejušlechtilejšího tvora s tvorem nejsprostším a nejobyčejnějším, co jich běhá po zemi, binokl se mu svezl z nosu a on tiše, zdravě usnul.

TŘI ŽENY

Spali tedy oné chladnavé noci pozdního dubna u Kukaňů všichni, pan Janek, jemuž se zdálo o homunkulovi, fráter Augustin, jemuž se bezpochyby zdálo něco pobožného, dítě, jemuž, jak předpokládáme, se nezdálo nic, a maminka, mladíčká, ale energická dcera chudého nunváře, jež přiměřeně k prostotě své mysli snila něco zmateného o zlatých kočárech, v nichž se její syn bude jednou vozit. Mezi tím stanuly nad kolébkou, kde se vzaly, tu se vzaly, tři ženy.

Kde se vzaly, tu se vzaly: ano, přesně tak. Přišly odkudsi, odkud i jindy od nepaměti přicházely, a teď byly tu. Všechny tři byly zteplilé, oděné do lesklých, volně splývavých rouch, a byly poněkud průsvitné, chvílemi více, chvílemi méně. Říkalo se jim v té době sudičky a říká se jim tak dodnes, ale byly to ve skutečnosti staré Moiry bludu pohanského, Klóthó, Lachesis a Atropos, dcery Dia hromovládného. Klóthó a Lachesis byly bílé či bělavé, Atropos černavá – do té míry černavá, že nebyť několika uhlíků, ještě zářících v ohništi krbu, nebylo by ji ve tmě vůbec viděti.

Než začaly plnit své poslání, za nímž se sem odkudsi vydaly, okukovaly děcko, jehož osud jim bylo předurčiti. Klóthó a Lachesis se skláněly nad kolébkou a přemítaly svědomitě, co dobrého přisoudit tomuto úsilně hajajícimu pacholíkovi, který si na prvý pohled získal jejich srdce, lhostejno, že to byla srdce průsvitná. Zato Atropos se spokojila jediným letmým pohledem, jež na děcko vrhla, a nemyslíla na nic. Nebylo toho třeba. Po jejím nadmíru energickém mínění každý člověk, ať muž či žena, bílý nebo černý, plebejec nebo velmož, takový nebo makový, si zaslouží jen to nejhorší. Zlo je prostší než dobro.

„Nemyslíte, sestry, že je na čase začít?“ řekla po chvíli.

„Ano, začni,“ řekla Klóthó.

„Dobře, tak začni,“ řekla Lachesis.

Věděly ze zkušenosti, že pro děcko je výhodnější, když začne ona, černavá, protože i kdyby mu připověděla i ty nejbídnější konce, ony dvě, dobrotivé, ještě by mohly leccos zachránit. Klasickým příkladem této skutečnosti je známý příběh princezny Rose d'Eglantine, řečené Šípková Růženka, jíž Atropos přisoudila, že až jí bude patnáct let, píchne se o vřeteno a umře. Ale protože našťestí Klóthó v té chvíli dosud nevyověděla své, stačila ještě pozměnit toto neblahé proctví v ten smysl, že Růženka se sice, pravda, píchne a umře, neboť s tím se už nedalo nic dělat, ale bude to smrt jen zdánlivá, z níž za sto let zase proctívne. (Jak víme

ze soukromých, ale veskrze hodnověrných pramenů, Lachesis, když bylo po všem, své bolavé sestře trpíc vyčtla, že mohla neblahou sudbu vylepšit elegantněji a pro Růženku výhodněji, prostým užitím nevinného, ale pro svou kluzkost výhodného slůvka „ovšem“. Růženka, mohla říci, se zajisté píchne o vřeteno, ovšem pokud jí nějaké vřeteno vůbec přijde do rukou, ale protože takové věci, jako jsou vřetena, se na královských zámcích nevyskytují, Růženka ujde svému osudu, jinak neodvratnému, a zemře ve věku devadesáti let, aniž kdy jakékoli vřeteno uviděla, natož aby se o ně píchla.)

Z těchto důvodů Atropos začínala nerada.

„Až po vás,“ řekla, odvrátila se k oknu a tolik zprůsvitněla, že bylo, jako by jí nebylo.

„Nuže dejme se do práce,“ řekla Klóthó, a její průsvitnosti ubylo.

„Ty první, sestro,“ řekla Lachesis, která rovněž se stala drobet méně průsvitnou, než jak byla prve.

„Budeš urostlý jako sosna, široký v ramenou a v pase tenký, a tváří budeš podoben archandělu Michaelovi, jehož obraz zdobí vedlejší oltář v kostele minoritů,“ zahájila Klóthó.

„Tato okolnost, totiž tvá podoba s archandělem Michaelem, sehraje v tvém životě důležitou roli kauzálního faktoru,“ dodala k tomu Lachesis.

„Prosím, nepřerušuj mě, sestro,“ řekla Klóthó s nevolí. Neměla ráda, když jí Lachesis mluvila do jejího sudbení, a zejména když tak činila svým nadměrně inteligentním způsobem, jímž podle Klóthina názoru zbytečně komplikovala osudy lidského rodu.

„Promiň, sestro,“ omluvila se Lachesis. „Ale považovala jsem tento průvodní detail za velmi důležitý.“

Jdi do háje se svými průvodními detaily, pomyslně si Klóthó, a pokračovala svým vlastním, prostým způsobem:

„Budeš statečný a obratný v šermu a v zápasu s dřevcem, a co se střílení týče, přesnost tvých zásahů bude nepřekonatelná. Co se tvého milostného života týče, tvůj inštrument bude vždy veselý, vždy pohotový.“ A jelikož Atropos už často pokazila dary dobrého fyzického vybavení, jež dětátku byly přiřknuty, tím, že mu napařila například souchotě, pokračovala rychle: „A tvé zdraví bude tak pevné, že je neohrozí ani rak, ani choroba elefantní, s malomocnými se můžeš bez obavy před nákazou libo-li třeba hubičkovat, a kdyby za morové rány všichni kolem tebe padali v křečích, ty zůstaneš čilý jako konopásek.“ A protože nechtěla zůstat příliš pozadu za Lachesis, jež ve svých sudbách chodila vždy do hloubky,

dodala: „A duchem budeš tak bystrý, že tví učitelé budou žasnout nad tvou pamětí a schopností správného úsudku a repliky.“

Klóthó umlkla a ustoupila před Lachesis.

„A teď mluv ty,“ řekla a zprůsvitněla.

Lachesis promluvila takto:

„Ale teď to hlavní, milý Petře Kukani, něco, bez čeho by dary, jimiž tě zahrnuje má dobrá sestra, byly pro nic za nic.“

Jak by ne, pomyslíla si Klóthó pohněvána.

„Neboť k čemu by ti bylo urostlé tělo, kdyby jeho krása byla toliko maskou mizerné a podlé povahy, k čemu bystrost ducha, kdyby ta bystrost byla jen nástrojem špinavých pohnutek a nízkých cílů? U tebe nic takového, Petře z Kukaně, nic takového, spíš přesně naopak.“

Lachesis se na chvíli odmlčela a pak pokračovala:

„S výctem ctností, sepsaných na deskách tak řečeného Mojžíše, toho filuty nad filuty, budeš tak trochu na štíru, protože bezvýhradné sebedrobení těmto příkazům by ti připadalo svatouškovské a hajchlířské. Nikdy neuznáš a nepochopíš, proč bys měl jen v jednoho boha věřit a nikoli, kdyby na to přišlo, v bohů několik nebo vůbec žádného. Nikdy neuznáš a nepochopíš, proč bys otce a matku svou měl uctívat víc, než kolik si cti zaslouží. Nikdy neuznáš a nepochopíš, proč bys neměl požádat manželky bližního svého, když ona sama svolná k tomu bude a když dá přednost tvé sličnosti před ohavností svého manžela. Nikdy neuznáš a nepochopíš, proč bys neměl zabít zločince a škůdce. Naproti tomu nikdy nepokradeš a neselžeš, byť z té krádeže nebo lži ti mohl vzejít prospěch sebevětší, protože krást a lhát by odporovalo tvé hrdosti a tvému svědomí, a ty, Petře Kukani, se svou hrdostí a svědomím budeš provždy žít v souladu. Tak jako nevěřící Tomáš neuvěříš žádné ráně, dokud do ní nevložíš prst, a nikdy se nesmíříš se zásadou, že královny nemají nohy, protože zcela prostě zásada ta není pravdivá.“

U Dia hromovládného, otce našeho, co tohleto má být? Proč sem tahá nějaké beznohé královny? pomyslíla si Klóthó.

A Lachesis pokračovala:

„Takový budeš, Petře Kukani, duch svobodný a hrdý, jemuž hned tak někdo něco nenakuká.“

Po této promluvě trochu zprůsvitněla a otázala se své bělavé sestry:

„Chceš k tomu něco dodat?“

„Už nemám, co bych přidala navíc,“ řekla Klóthó. Zprůsvitněla a obrátila se k černavé:

„A teď promluv ty, sestro.“

A zadívala se na ni v neklidném očekávání. Ale černavá se jen tiše, záhadně usmívala.

„Nu což, proč mlčíš, naše nejdražší, nejmoudřejší, nenahraditelná?“ řekla Lachesis, která přestože se černavé bála jako čerta a v duchu uznávala její superioritu, nedovedla si občas odpustit trochu levné ironie. „Dnes v noci máme ještě mnoho, mnoho práce.“

I ona byla neklidná, neboť nebylo vyloučeno, a bylo dokonce více než pravděpodobné, že Atropos, podrážděna vybavením příliš skvělým, jež ona, Lachesis, společně s prostou Klóthó robátku přisoudila, vychrlí něco strašného, něco ničujícího. Mohla by Petrovi například připovědět setkání s fatální ženou, jež mu poplete rozum a dožene ho k šílenostem vedoucím na šibenici, anebo řekne, že jeho výjimečná inteligence, již mu Klóthó přišeptla, mu dopomůže k vedoucímu postavení v kacírských kruzích, takže on skončí smrtí Jana Husa nebo Giordana Bruna, anebo prohlásí prostě, že jeho zářivé přednosti vzbudí žárlivost mocných, což zajisté je to nejhorší, co ho může potkat, takže bude si gratulovat, dají-li mu jen srubnout hlavu, namísto aby ho dali uvrhnout do vroucího oleje anebo napichnout na kůl a tak podobně, jak už se to dělává.

„Řekla jsi, sestro, že nikdy neuvěří, že královnyn nemají nohy,“ promluvila konečně černavá.

„Ano, to jsem řekla a od toho neustoupím,“ na to Lachesis vzdorovitě pohlédla hlavou.

„A že bude povždy žít v souladu se svým svědomím?“

„Ano, i to jsem řekla, neboť to logicky vyplývá z toho, co mu bylo přisouzeno předtím,“ odpověděla Lachesis.

Atropos se ještě chvíli tiše usmívala a pak, k nesmírnému překvapení obou bělavých sudiček, prohlásila krátce a prostě:

„Nemám, co bych k tomu ještě přidala. Plně s vámi souhlasím a všechno, co jste tu říkaly, podpisuji.“

A počala se rozplývat. Některé černavé lesky na jejím černavém rouchu se ještě černavě zablýstěly, a pak byla tatam, tatam.

„Co to má znamenat?“ zašeptala Lachesis.

„Já nevím, to máš vědět ty, ty jsi chytřejší než já,“ sekla pyskem Klóthó a rozplynula se, a Lachesis se rozplynula za ní, znepokojena.

Venku na dvoře právě zakokrhal kohout.

Hlas nezapného ptáka, který jak známo se domnívá, že svým zpěvem přivolává slunce, vyburcoval frátera Augustina. Když pak svatý muž povylezl ze své kožišiny a povykoukl přes okraj palandy, cože se děje dole, uviděl něco hrůzoplného – pan Janek Kukaň z Kukaně, usmívaje se svým snům, chrněl jako dřevo, a v ohništi atanoru tma tmoucí, černota, nicota, chlad.

„Pomóc!“ zařval mnich ve svém úleku, ač zajisté nebylo nikoho, kdo by mu a jeho pánovi v této překerní situaci mohl pomoci, a sjel z žebříku po svých hubených haksnách a kostnatém zadku jako blesk. A pan Janek, jemuž se vrátilo jasné vědomí, hned jak rozlepil oči, mimoděk bolestně zasténal, neboť Filozofické vejce, jemuž podle učených knih právě nyní přináležela nejbezpečnější péče, bylo zřejmě vychladlé a mrtvé, to, co se v nejbližší době mělo stát nejkrásnějším a nejušlechtlejším ze všech lidských výtvorů, podobalo se teď močce z fajfky, růžový nádech tentam, tatam žlutá barva předposlední fáze.

Oba mágové strávili celý den zoufalými pokusy oživit zmrtvělé vejce opatrným zahříváním, postupně na ně dýchali, chovali je v podpaží, ukládali do koňského hnoje, do teplé vody a nakonec nazpět do pečlivě natepmerovaného atanoru, ale vše marno. Pan Janek nesl neštěstí, jež si sám způsobil, se zádumčivým klidem, ale fráter Augustin neustával nedůstojně bědovat nad ztracenými sedmi lety námahy a bdění.

„Co se dá dělat, pravil pan Janek, aby ho utěšil. Je to přesně totéž, jako když zemře těhotná žena. Její smrt má nutně za následek i smrt nedonošeného plodu. Ovšem lidské tělo je spravováno tak skvělým alchymistou, že k smrti nedojde bez vážné příčiny, kdežto nám, špatným alchymistům, stačí maličkost, například nenadálý spánek, aby Dílo zahynulo. Právě toto mě napadlo dnes v noci, a okolnost, že jsem zálibně prodléval nad touto zábavnou myšlenkou, patrně způsobila, že jsem usnul.“

Ale fráter Augustin se tím nedal utěšit.

„Pán myslí,“ naříkal, „pán zálibně prodlévá, a sedm let je v pizdč, sedm let je v čudu!“

Nakonec se pan Janek odhodlal otevřít zatavené hrdlo baňky a přesvědčit se, je-li Kámen opravdu tak nenávratně zkažen, jak se jevílo zvenčí. A bylo tomu vskutku tak, ne-li ještě hůř. Hustý maz, který byl uvnitř, nebyl dobrý ani k lepení hrnců, neboť čpěl tak ohavně, že mágové, ač zvyklí nejpronikavějším pachům, byli nuceni otevřít okno.

„Co teď?“ otázal se fráter Augustin zdrcen, až mu vynechával tep srdce a dech, takže jeho vousatá tvář nabyla nápadně modravé barvy.

„Začneme znovu,“ řekl pan Janek Kukaň z Kukaně.

„Ale to znamená dalších sedm let práce!“ zaúpěl mnich svým vynechávajícím dechem.

Pan Janek odpověděl velkolepou formulí, již Historie přisuzuje jen lidem nejznamenitějším:

„Právě proto nesmíme ztratit ani vteřinu.“

PŘEDSTAVUJE SE ŠESTILETÝ PETR

Ani vteřinu, pravda, neztratili, a přece jim mělo trvat ne sedm, ale plných šestnáct dalších let, než dosáhli svého, aby čerstvě vyrobeným Kamenem mudrců, přesněji řečeno nepatrným odštěpkem, zabaleným do vosku, provedli svou první proměnu obyčejného olova v čisté zlato, o němž zlatník v Zlatnické ulici prý prohlásil, že za svého dlouhého života neviděl a nepoznal jemnějšího. Smíme tu předeslat, že tato událost naplnila vzrušivého frátera Augustina rozčilením tak zničujícím, že jeho vadné srdce se zastavilo navždy a on skonal nejkrásnější smrtí, jakou lze lidskému tvorů přáti, smrtí z radosti.

Neboť ukázalo se a ukazovalo se napořád, že předešlá práce s Velikým dílem probíhala – ovšem až na ten závěrečný nezdar, zaviněný páně Jankovým nevčasným usnutím – za okolností mimořádně příznivých, takže doba sedmi let, již zabrala, byl hotový mžik. Zato tentokrát byli oba mágové nuceni počínat znovu a znovu od základu, jednou když jim praskl alembík, to jest vršek destilačního aparátu, v němž destilací tisíckrát a tisíckrát opakovanou vyráběli to, čemu se dnes říká těžká voda, anebo třebaš když vada ve skle Filozofického vejce způsobila, že hermeticky uzavřená baňka se roztrhla na tisíc kusů a poranila frátera Augustina tak zle, že byl rád, že nepřišel o zrak, a tak dále a tak dále. Kromě toho paní Kukaňová, takto paní Afra, vyčítala svému muži stále nedůtklivěji, hlasitěji a urputněji, že nosí do domácí pokladnice málo peněz a že zatímco všelijací podvodníci, kteří mají přístup k císařskému dvoru, bohatnou a kupují si zámky a dvory, on, Janek Kukaň z Kukaně, nechává ji, matku svého prvorozeného syna, živořit; aby ji umlčel, pan Janek s bídou v srdci se oblékal častěji, než bylo jeho zvykem, do parádních černých šatů, v nichž mu bylo těсно, navlékal si na krk škrobený límec, který ho škrábal a škrtil, a chopiv se ebenové, zlatem zdobené

hůlky, jež byla k ničemu, ale budila zdání, že je nabitá magickou silou, dával se zavést v nájemném kočáru nahoru na císařský hrad, aby tam mezi dvořany a dvořankami, jimiž pohrdal, odbyl něco z vedlejších produktů své dílny, kosmetické vodičky a pomády a prášky, jejichž kvalita sice byla rozumí se exkluzivní, ale jejich výroba mu zabírala tím více času, čím více jich prodal.

Ale to nic. Ať trvalo zhotovení Kamene sebeděle, je vskutku zarážlivé, že se nakonec přece podařilo. Tvrdit s vážnou tváří a jako by se nechumelilo, že pan Janek za pomoci jakýchsi lektvarů fantastických jmen, ukuchtěných na dřevěném uhlí za pomoci primitivních aparátů jmen neméně fantastických, jako je alembík nebo atanor či pelikán, což je složitě propojená skleněná křivule, provedl se zdarem proměnou olova v zlato, zdá se nedůstojné seriózního vyprávění, jímž tato povídka chce být a vskutku jest. A přece nelze než trvat na skutečnosti alchymistova úspěchu, v němž jeho nadlidská trpělivost převážila ubohost prostředků, které měl k dispozici, trváme na ní, i když chápeme všechny stupně a formy nedůvěry, jež budí.

Pan Janek Kukaň z Kukaně sám jistě zprvu sotva věřil svým očím, když zřel, jak kbelík roztaveného olova po přidání nepatrného zrníčka Kamene pozvolna nabývá měděnkově zelené a pak žlutavé a nakonec zlatozlaté barvy zlatoucího zlata. Strašlivé rozrušení, jež při této podívané zabilo frátera Augustina, je jiný projev takové nedůvěry – jeho srdce by se zajisté nebylo zastavilo, kdyby šlo o něco samozřejmého a v plném spolehnutí očekávaného, jako je třeba slátnutí husy na pekáči nebo pokožky vystavené slunci. Též mnozí páně Jankovi vrstevníci odmítali s nevírou a posměchem jeho fantastické snažení, což by učenci zajisté mohlo být lhostejné, kdyby mezi těmito nedůvěřivci nebyl i člověk nejbližší jeho srdci, jeho jediný syn.

Neboť Petr zklamal a napořád zklamával otcovo prvotní samozřejmé přesvědčení, že se s ním podělí o jeho zájmy a ideály a stane se jeho pomocníkem a později nástupcem, věru zápas s hmotou, jež pan Janek spolu se svým fámulem podstoupil, byl provázen zápasem s vlastním synem, s jeho nechutí k otcově dílně a k jeho způsobu života a práce, již projevoval už jako dítě. Přitom je nutno závčas poznamenat, že páně Jankova pozice v tomto druhém, subtilnějším a bolestnějším zápase byla oslabena tím, že paní Afra, trpce zklamána svým manželstvím s erbovním šlechticem a přítelem císařovým, nechtěla nic slyšet o tom, aby její jediný syn se stal alchymistou a byl doživotně uvrtán, jak se nevybíravě vyjadřovala, k otcovým smrdutým pecím a nesmyslným mozdířům a baňkám.

Nedbaje toho, pan Janek počal prosazovat své úmysly co do synkovy budoucnosti velmi záhy. Sotva Petr odrostl plenkám, přikázal mu zvláštní nádobku, do

níž jedině směl chodit čurat, neboť alchymista potřeboval nevinné dětské moči pro výrobu zvláštní soli, zvané armeniackou neboli amoniackou. Když Petrovi bylo šest let, dožádal se pan Janek pomoci jeho dětských rukou pro sbírání kapek rosy z lístků tajemné rostliny zvané alchemilla neboli kontryhel, prstonárodně husí nožka, též knedlíček, zindava nebo pláštíček Panny Marie. Květinka je to drobná, skromná, nebarevná, a na zahradě u Kukaňů rostla nezřízeně dlouho, od června do září.

Pro šestiletého chlapce to bylo krušné, ještě rozespalý lézt za časného rána po čtyřech v mokré trávě a kapku po kapce střásat do pohárku pitomou alchymistickou rosou, takže pan Janek, namísto aby ho navnadil, jak bylo jeho úmyslem, a vzbudil v něm hřejivý pocit důležitosti a součinnosti, znechutil a odpudil ho, jak jen bylo možno. Jednou pak, otráven nad snesitelnou mírou, Petr si řekl „a proč?“, což se později mělo stát jeho výrazem nejoblíbenějším, a nechav alchemilly alchemillami, uchýlil se na seník, v němž byla chována potrava pro dvě kravky, důležitou to součást kukaňského majetku, a když se tam byl vyspal do růžova, naplnil pohárek vodou ze studny a donesl jej otci do dílny, a okolnost, že pan Janek nic nepoznal, zviklala Petrovu vážnost k jeho dílu, pokud kdy jakou měl.

První lekce z alchymie, když pan Janek Petrovi předvedl zábavný, jak sám se prostoduše domníval, a přitom vysoce instruktivní pokus s tak řečeným Filozofickým bičem, nebyla o nic úspěšnější.

Všechna nebo téměř všechna svědectví o skutečnosti Kamene mudrců a o jeho schopnosti zušlechťovat méněcenné kovy, jež k nám doléhají z hlubin čtyř tisíců let, to jest doby přibližně ohrazené životem egyptského krále a divotvorce jménem Hermes Trismegistos, údajného zakladatele alchymie, shodně hovoří o nepatrném množství této látky, jehož je k provedení pokusu třeba. Z tohoto stále opakovaného a zdůrazňovaného údaje nutně vyplývá představa, že Kamene mudrců, jež považujeme za domácí vyrobenou zásobárnu jaderné energie, bylo používáno jako mocného katalyzátoru, přesněji jaderného katalyzátoru. A právě zmíněný Filozofický bič je staré alchymistické označení katalyzátoru, oné tajemné substance, která popohání a tímto popoháněním umožňuje zdárný průběh chemické reakce, aniž se jí sama zúčastnila.

Říci, že malý Petr Kukaň z Kukaně neměl otcovu dílnu rád, je slabé: on ji nenáviděl. Hnusila se mu, protože byla tmavá, studená a ohavně páchla, bál se hada, který byl namalován na jejím jediném okně, a ohňů, jež vyšlehovaly z pecí, a naháněla mu strach i vizáž fráteru Augustina s jeho jediným zubem mechově zelenavé barvy, který se objevil, když promluvil nebo zasmál se, v černavé dutině uprostřed

houštiny špinavých vousů, popálených od ohňů, a fráter Augustin oplácel Petrovu očividnou nechuť neskrývanou nesympatií, protože nezapomínal, že poslední Veliké dílo se pokazilo právě v den Petrova narození, když pan Janek zálibně prodléval v myšlenkách na svého syna a při tomto zálibném prodlévání usnul. Jemináčku, myslíval si Petr, proč má táta tak pitomé povolání? Být alchymistou je to nejhorsí, čím člověk může být – i tamhle kovář Neruda to má lepší, protože má sice také pec, ale ková koně na sluníčku na dvoře, i krejčí to má lepší, protože sice také dřepí v dílně, ale aspoň tam nic nesmrdí, i vandrák to má lepší a lepší to má i písař od soudu a šenkýř od Tří Frantů a převozník a voják a vůbec každý, jen alchymista to má ze všech lidí nejhorsí.

Takové byly názory šestiletého Petra, jemuž otec přisoudil, aby se stal jeho nástupcem a aby vynalezl elixír věčného života a aby stvořil homunkula, vyhýbal se otcově dílně, jak mohl, a když ho jednou pan Janek, chtěje mu předvést pokus s Filozofickým bičem, drapl, právě když se myl u studny, a zavlekl ho do své strašidelné pracovny a usadil ho do parádního křesla pro lepší zákazníky, Petr se málem dal do breku ponížením a vztekem. Příroda uštědřila Petrovi dar kouzelně čistého, lidsky jímavého úsměvu, jímž dovedl získávat, když chtěl, sympatie všech lidí dobré vůle, ale když takto seděl, čílko svrastělé, mračně upíraje k zemi pohled svých sametově černých očíh, jejichž poloha – byly rozsazeny drobet daleko od sebe – mu dodávala už tehdy, kdy jeho snědá tvářička byla dosud oblá a měkká, výrazu samozřejmé, hrdé přezíravosti, byl hůř než protivný: byl odpudivý, i nemůžeme se nepodivit mírnosti a shovívavosti pana Janka, že svému synovi dovedl tento divý, na nervy jdoucí škleb prominout. (K tomu zde můžeme ještě poznamenat na okraj, že ty Petrovy černé, daleko od sebe rozsazené oči byly navíc své černosti ještě stíněny dlouhými hedvábnými a půvabně prohnutými řasami, jež se zřídka kdy vyskytují u mužského pokolení, a když už se nakrásně vyskytnou, budívají u žen trpkou myšlenku, proč Stvořitel obdařil takovou skvostnou ozdobou tvora, který ji nedovede ocenit a pro něhož není k ničemu.)

Jist svou věcí, přesvědčen, že tentokrát probudí a připoutá synův zájem, pan Janek stanul za psacím pultíkem, na němž plápolal lihový kahan, a ukázal Petrovi kousek cukru, jež vytáhl ze zásuvky.

„Co je to, synáčku?“ zeptal se.

„Cukr,“ řekl Petr nadurděnou hubinkou. Chtěl k tomu dodat „dej mi“, ale uvědomil si, že ten cukr je asi nasáklý ohavnými smrady, jimiž dílna byla zamořena, a zachvěl se mu žaludek.

„Znamenitě, cukr,“ pochválil ho pan Janek. „Co víš o cukru?“

„Že je sladký,“ řekl Petr.

„Ano, je sladký, výživný a lidskému zdraví neškodný. Ale to jsou vlastnosti cukru, které nás v tuto chvíli nezajímají.“

„Proč ne?“ zeptal se Petr.

„Nezajímají, protože se teď zajímáme o něco jiného,“ řekl pan Janek. „Podívej se, já teď vložím ten cukr do ohně.“

„A proč?“ řekl Petr.

„Abys viděl, že cukr nehoří,“ řekl pan Janek.

„Ale já nechci vidět, že nehoří,“ řekl Petr.

Pan Janek provedl svou, vzal cukr do klíštěk a podržel jej nad plamenem kahanice. Bílá hrudka se začala potit, žloutla, hnědla a rozpouštěla se.

„Vidíš, nehoří,“ řekl pan Janek.

„Vždyť já to věděl, že nehoří,“ řekl Petr.

„Jak jsi to mohl vědět, že nehoří?“

„Protože jsi to sám povídal,“ řekl Petr.

„Jsi hodný, že věříš tomu, co povídám,“ řekl pan Janek. „Ale možná že se mi podaří přinutit ten cukr k tomu, aby přece jen hořel.“

Alchymista spiklenecky zamrkal, promnul pak mezi prsty hrubý železný hřebík, vytáhl ze šuplíku pultu jiný kousek cukru, pohrál si s ním, vložil jej do ohně, a cukr vzplanul a hořel, až dohořel.

„Vidíš, nehořlavá materie se proměnila v materii hořlavou,“ řekl vítězně pan Janek. „To je první transmutace hmoty, kterou jsi viděl, a dobře si to zapiš do paměti, synáčku.“

„A proč?“ zeptal se Petr.

„Protože to je svým způsobem zázrak,“ řekl pan Janek. „Stačilo docela nepatrné, nepatrninké, nezvažitelné množství železa, které mi uvízlo na ruce, když jsem v ní držel hřeb, a jež jsem přenesl na ten cukr, aby se stal něčím jiným, nadaným jinými vlastnostmi, než jaké měl dříve. To nepředstavitelně malé množstvíčko železa, jež ten zázrak způsobilo, se v naší odborné mluvě nazývá Filozofický bič.“

„A proč?“ zeptal se Petr.

Pan Janek si povzdchl.

„Protože vskutku působí jako bič. Cukr nechtěl hořet, ale Filozofický bič ho k tomu přiměl, takže hořel jedna radost. Je to, jak když bičem přinutíš svéhlavého koně k poslušnosti. Rozumíš tomu aspoň trochu?“

„Myslím, že ano,“ řekl Petr.

„Pověz mi tedy, jak tomu rozumíš.“

„Když svéhlavého koně přinutím pomocí biče k poslušnosti, stal se něčím jiným, než byl prve.“

„Správně,“ řekl pan Janek.

„To znamená,“ řekl Petr, „že poslušný kůň není kůň.“

„Je to kůň,“ řekl pan Janek. „Jako zlato je kov a železo je kov a měď je kov, poslušný kůň a svéhlavý kůň je kůň, a přece zlato je něco jiného než železo a měď, a poslušný kůň je něco jiného než svéhlavý kůň, a hořlavý cukr je něco jiného než nehořlavý cukr.“

„Hořlavý cukr není sladký?“ zeptal se Petr.

„Řekl jsem hned na počátku svého výkladu, že otázka sladkosti nebo nesladkosti cukru nás nezajímá,“ odpověděl pan Janek.

„Ale mě zajímá, jestli ten cukr zůstal sladký,“ řekl Petr.

„Nemá tě to zajímat, protože tě má zajímat otázka hořlavosti nebo nehořlavosti cukru.“

„Ale zůstal ten hořlavý cukr sladký?“ zeptal se Petr.

Pan Janek chvíli mlčel, oči zavřené, než pravil přítlumeně:

„Zůstal sladký.“

„Pak to je pořád ten samý cukr,“ řekl Petr.

Pan Janek se nanovo odmlčel.

„Buď tak laskav, synku, a odejdi,“ řekl pak. „Odejdi. Má trpělivost má své meze.“

Petr, osvobozen, se nedal dvakrát pobízet a odběhl, a fráter Augustin, pekelně ozářený kmitavým plamenem, šlehajícím z destilační pece, se smál, na plné kolo ceně svůj dlouhý, zelený zub.

OBRAZ ARCHANDĚLA MICHAELA

Kdyby nám nebylo známo, že jisté svérázné povahové vlastnosti, jimiž se měl odlišit od většiny svých vrstevníků, dostal Petr od inteligentní sudičky jménem Lachesis, dcery Dia hromovládneho, mohli bychom se domnívat, že je podědil po matce, neboť paní Afra, dcera počestného nunváře a zbožná katolička, byla žena prostá sice, ale energická a bystrozraká, nadaná úsudkem pevným a přímočarým, zvyklá černému říkat černé a bílému bílé.

Byla to její zásluha, že Petr začal chodit do školy jako kterékoli jiné dítě, jemuž není souzeno, aby se stalo černokněžníkem, a to do nedávno zřízené elementárky při jezovitské koleji u Svatého Klimenta. Školy řízené tovaryši Ježíšovými byly velmi oblíbené, ba slavné: tvrdilo se o nich, že žáci se tam za dva měsíce naučí více než v protestantských školách za dva roky. A vskutku shodně s tím, co mu připověděla prostá, leč dobrotivá Klóthó, Petr zvládl němčinu a latinu, o čtení a psaní ani nemluvě, se snadností tak samozřejmou, že jeho učitelé žasli, a přitom mu zbývalo dosti volného času, aby se účastnil velikých a slavných bitev proti Turkům a hrál špačky a nebepekloráj a drandil káču na nejmilejším jevišti svých dětských kratochvílí, na Handlířském plácku před kostelíkem Panny Marie Orodovnice. Ale protože pan Janek na něj číhal jako pavouk na mouchu, aby ho zapřahal do práce v dílně, paní Afra si usmyslila, že syna vzdálí otcova stínu jednou provždy a uvede ho na cestu k moci a bohatství, tak aby se jednou vozil ve zlatých kočárech, jak o tom snila hned po jeho narození, a aby se mu všichni klaněli.

Jak to provede, nevěděla, ale nepochybovala ve své pevné a cílevědomé myslí, že k tomu najde příležitost, a vskutku ji našla.

Jednou na počátku dubna, když Petrovi šlo na dvanáctý rok, donesla se paní Afře zpráva, již prve vyhuboval před radnicí konšelský sluha, že hrabě Odorico Gambarini jménem hledá pro svého desetiletého synáčka Giovanniho druhá a společníka téhož věku na stálý pobyt, a zájemci z řad domácích katolické šlechty, znalí domácích, to jest české řeči, což je podmínkou, nechat se dostaví v to outerý o desáté dopoledne do příbytku pana hraběte, který se, jak všeobecně známo, nalézá, ve Vlašské ulici pod vrchem Petřínem.

Bylo to opravdu všeobecně známo. Za oněch časů Praha byla přeplněna cizinci všech druhů a ražeb, Němci a Vlchy a Poláky a i Francouzi, poctivci i darebáky, lidmi vznešenými a chamradí, obchodníky a dobrodruhy a staviteli a zedníky a zahaleči a nevím čím ještě, takže být šlechticem libozvučného jména, poukazujícího na Itálii, nebylo nic výjimečného a pozor budícího, nicméně o hraběti Odoricovi Gambarinim věděli všichni od podomka a babky na trhu a voraře z Podskalí po členy nejvyšších dvorských kruhů, že je to muž náramný a nahoře výborně zapsaný, ježž císař loni přivolal jakožto na slovo vzatého znalce umění. Hrabě tehdy uposlechl této výzvy a přijel do Prahy snad jen ze zvědavosti a na skok, neboť si nemyslel nic zvláštního, dovedeme si představit, o dalekém městě ve střední Evropě, ale skvělý dvůr císaře sběratele a mecenáše se svými obrazárnami a klenotnicemi a zahradami, kde mezi pomerančovníky a fíkovníky zpívaly fontány a kde panstvo historických jmen duchaplně konverzovalo a flirtovalo a spřádalo

intriky a vystavovalo na odív toalety a šaty vyšíváné perlami a krumplované ryzím zlatem, celé to prostředí přejemnělého přepychu a nákladné zahálky ho překvapilo co nejpříjemněji, a zalíbila se mu i sama Praha, v oné době třikrát větší než Vídeň, pro pěknou modelaci svého terénu, jež mu připomínala Řím, a pro prudký a plodný stavební ruch, který ji počal přetvářet k podobě výstavných italských měst. Rozhodl se proto, že se v Čechách usadí, i koupil si přívětivý paláček pod Petřínem, a zahrav do něho štáb zedníků a sochařů a štukatérů, za neslýchaně krátkou dobu jej celý přebudoval a restauroval.

Pocházel ze Stramby, hlavního města horského státečku téhož jména ve středních Apeninách. Založil jej před sto padesáti roky, tedy v polovině patnáctého století, markrabě Vittorino d'Albula, sjednotiv několik málo významných papežských lén. Země Stramba měřila tři dny pozvolné jízdy zděli a tolikéž zšíří a měla zhruba čtyři sta vesnic se stotisícem obyvatel, pyšných na svou nezávislost, za niž vděčili nejen své statečnosti a tvrdosti a nejen poměrně snadné hajitelnosti svých domovů, ale také tomu, že nejmocnější státy na poloostrově italském, Milán a Řím a Benátky a Neapol, byly daleko, a nadto si trvale ležely ve vlasech.

Markrabě Vittorino, pro bujný tvar svého břicha dařený přezdívkou Pán pevného pupku a pro své nevázané manýry též zvaný Prdlavým prchlivcem, muž svérázný, jehož portrét – byl na něm zpodoben ve válečné zbroji, v milánském krunyři, zhotoveném na míru, aby vyhověl bujnému tvaru jeho tělichu – vzal zasvě při požáru pařížských Tuilerií, vybudoval a za pomoci svého nejbližšího přítele, mladého hraběte Girolama Gambariniho, vycvičil malou, ale znamenitou žoldněřskou armádu, s níž se dával najímat jednou od krále neapolského, jednou od vévody milánského, jednou zase od papeže, a pomáhal jim při válkách, jež mezi sebou napořád vedli, těšil se výborné pověsti, že prý nikdy nezahlav pána, s nímž uzavřel condottu, smlouvu, a nejednal za jeho zády s jeho protivníkem. A hrabě Girolamo Gambarini mu býval při těchto výpravách nedocenitelným pomocníkem, ba víc než to: když markrabě na sklonku svého života onemocněl dnou, Girolamo se stavěl sám samojediny v čelo jeho armády a nestalo se nikdy, aby se nevrátil domů jinak než jako vítěz, obtížený kořistí.

Syn Girolama Gambariniho, přeudatný Federigo, se zapsal do dějin tím, že ve službách Ferdinanda Katolického svrhl z trůnu neapolského krále, tento hrdina se těšil tak veliké úctě, že sami nepřátelé, když ho uviděli, odkládali zbraně a uctivě ho zdravili s odkrytými hlavami, neboť ho pokládali, jak zněla parola, za „společného otce stavu vojenského“. Tento neúprosný zastávce starých, v jeho době už upadajících mravů a ctnosti byl mimo jiné i nepřitelem moderních střelných

zbraní, vyprávělo se o něm, že jednomu zajatému schioppettiovi, pěšímu střelci, dal vypíchat oči a usekat ruce, protože se nemohl smířit s myšlenkou, že statečný a urozený rytíř by mohl být zabit kulí, kterou by na něj zdálí vypálil obyčejný, sprostý voják.

Jiný vynikající Gambarini, Gabriotto, byl slavný právník, zvaný králem zákonů, a jeho synovec Gianello, jež papež vyznamenal odznakem ctnosti, zlatou rúží, byl učený spisovatel, jehož hlavní spis, *De re militari*, zajímavě a nově řešící otázku, kdo byl větší vojevůdce, zda Scipio Africanus maior nebo Hannibal, se těšil pozornosti v kruzích odborníků a vzdělané společnosti. Nu a přímý pak potomek těchto znamenitých mužů, náš hrabě Odorico, kunsthistorik, utužil tradiční přátelství Gambariniů s vládci Stramby, od počátku šestnáctého století povýšené na vévodství, tím, že provdal svou souložnici, již vydával za svou sestřenicí, sličnou Dianu da Procida, za Tankreda d'Albula, kterýžto nádherymilovný potomek Prdlavého prchlivce k ní vzplanul šílenou vášní. V důsledku tohoto sňatku, k němuž došlo zhruba asi deset let před příjezdem hraběte Odorica do Čech, Odoricův synáček Giovanni nazýval vévodu Tankreda svým strýčkem.

Je pravděpodobné, neboť není důvodu proč předpokládat opak, že hrabě Odorico Gambarini byl bohatý, už když opouštěl svou vlast, aby se usadil v Praze – nasvědčovala tomu mimo jiné i ta imponující okolnost, že v jeho sbírce starých zbraní, kterou si přivezl, byla i proslulá ručnice, která kdysi patřovala slavnému sochaři a zlatníku Benvenutovi Cellinimu, anebo že jeho portrét z mladších let, na němž byl zpodoběn, jak chystaje se na lov a navlékaje si rukavice s úsměvem shlíží na nedočkavě rejdicí ohaře, byl vytvořen štětcem samého Lorenza Lotta – ale jisto je, že za tu dobu, co sloužil císaři jako rádce a pomocník při výběru uměleckých předmětů, ještě navíc všeho důkladně obrostl peřím – nakupoval vesnice a vinice a pivovary a dvory, jako jiný kupuje cerbuláty, v jeho stájích řehтали uherští plnokrevníci a na veřejné dražbě při likvidaci jistého šlechtického majetku zaplatil za rukopis starověkého lékaře Dioskorida Pedania tři sta kop dobrých českých grošíků, což věru byla hezoučká částka, když uvážíme, že rukopis je sice vzácný, ale jinak k ničemu, a že třeba dobrá tažná klisna tehdy stála dvacet kop. Zkrátka a dobře hrabě Odorico Gambarini, to byl ten pravý velmož podle prostého gusta paní Afry Kukaňové z Kukaně, magnát, který věděl, kdy zraje pšenice a odkud fouká vítr, a který mohl jejího syna postrčit na tu pravou cestu, po níž se jezdí ve zlatých kočárech. Z okolnosti, že hledal společníka pro svého syna na stálý pobyt, plynulo, že šťastlivec jím vyvolený se nejen bude podílet na knížecím přepychu, jímž se hrabě obklopil,

ale seznámí se též se všemi lidmi, na nichž záleží, a pronikne do všech prostředí, kde se dělají peníze a kariéry.

Tak si to paní Afra sumírovala a Petr proti jejímu názoru nic nenamítal, to zejména proto, že mu ve škole právě mělo nastat vyšetřování, po němž by asi následoval pardus a karcer, za to, že se zúčastnil proti žákům protestantské koleje na Starém Městě loupežné výpravy, při níž vzala zasvě dvě okna, také představa, že by mohl žít uchráněn před otcovou příšernou a nenáviděnou dílnou, se mu zamlouvala velice.

A tak paní Afra v tu úterý dopoledne, oděna do svých nejparádnějších šatů ze zeleného damašku s pestrými květy, už dvakrát přešitých, ale stále ještě obstojných, hlavu majíc přizahalenu vyšívanou rouškou z průsvitné tkaniny, vydala se pěšky do Vlašské ulice, jednou rukou vedouc Petra, aby mu ubrala věku, neboť byl o dva roky starší než Giovanni, druhou si nadzvedajíc sukně, neboť voznice byly rozblácené a plné odpadků a neřádstva, a zabouchala mosazným klepadlem na vrata páně Gambariniho paláce.

Otevřel jim nádherný portýr s dlouhým plnovousem, rozčísnutým do dvou špiček, na hlavě plochý baret, ozdobený kohoutím peřím, oděný do červeného, u krku uzavřeného kabátku se vzduťnými rukávy a přiléhavých nohavic téže barvy, pravý rukáv byl ozdoben erbem Gambariniů, jímž byla stříbrná obrněná noha mezi dvěma hvězdami na červeném poli, na levém bylo stříbrem vyšito jejich heslo Ad summam nobilitatem intenti, což znamená Zaměření k vrcholům urozenosti. Nejprve vážně, se zachmuřenou tváří vyslechl výpověď paní Afry o účelu její a synovy návštěvy, což, jak se později ukázalo, byla prázdňá formalita, neboť neznal jinou řeč než vlastinu, přesněji řečeno tarentský dialekt, jemuž nerozumějí ani rodilí Italové ze severnějších krajů poloostrova, a dvěma údery zlacené pastýřské hole, již třímal v ruce, přivolal lokaje, rovněž v červené livreji ozdobené znakem a heslem, ale hladce oholeného. Ten provedl matku se synem vestibulem, vyloženým leštěnými deskami sliveneckého mramoru, s fontánou pohárovitého tvaru, v níž skromně žilo a nudilo se několik zlatých rybek, do reprezentační místnosti v přízemí, již pán domu po svém roztomile nadsazeném způsobu říkal Sala del paradiso a která stavitele, pověřeného restaurací paláce, svého času stála mnoho bezesných nocí, protože na pánův příkaz zvětšil její půdorys propojením několika přilehlých místností a nevěděl, zdali budova vydrží zbourání tolika zdí a nezřítí se. Ale dopadlo to dobře, palác se zřítíl teprve o mnoho let později, když Prahou proběhlo zemětřesení, a Rajský sál si prozatím své náročné jméno zasloužil, neboť byl nad všechnu míru zdobný a přepychový, stěny od stropu po podlahu potažené

rudým sametem, který podtrhoval sněžný třpyt křišťálu a stříbra a slonoviny na stolech a na policích a v ohromné, oltáři podobné kredenci, strop sám byl ozdoben alegorickou malbou, zpodobující střídání Jara, Léta, Podzimu a Zimy. To všechno bylo krásné a pěkné, ale méně krásné a pěkné bylo, že když Afra s Petrem do Rajského sálu vstoupili, před pánem domu, který seděl v křesle na malém pódiu v rohu místnosti, se už promenádovalo na tucet vyjukaných chlapců, pečlivě vymydlených a načesaných a stísněných svátečními šaty, do nichž byli navlečeni, a s celou tou divnou a nepochopitelnou parádou, kterou jim tu bylo podstoupiti, ve společnosti svých maminek, domácích šlechticů, jež nabídka hraběte Gambariniho bezpochyby inspirovala k podobným myšlenkám a nadějím, jaké se zrodily v hlavince paní Afry. Promenádovaly se, a při tom promenádování se natřásaly a zálibně nadzvedaly sukne svých přešíváných šatů a ovívaly se vějířky, aby bylo znát, jak jemně jsou vychovány a jak se dovedou pohybovat v lepších kruzích, zkrátka vedly si vybraně, přičemž tajně sykaly svým synům zlobné připomínky, aby se netvářili tak pitomě a nehrbili se a nenašlapovali jako mezek a podobně.

„Prosím, procházejte se, procházejte se,“ řekl paní Affe černě oděný německý majordomus, který se diskrétně držel, mírně předchýlen v trvalém vyčkávání rozkazů, za hraběcím křeslem. „Procházejte se jako doma, prosím, procházejte se a ničeňo nedbejte.“

Trpce dotčena, že hrabě Gambarini není zvědav na její šlechtické jméno a ani se jí sám nepředstavil a nenamáhal se jí přivítat – to jsou mi móresy, myslila si, ta cizí šlechta se chová, jako by nevěděla, kde jí sedí říť – se zlobou a bídou v srdci uchopila Petra za ruku, což on však nesnesl a vyšklubl se jí, a přidala se k promenádě dam, a jako ony si zálibně nadzvedala sukni a culila se a jemně se nakrucovala a ovívala se a jako ony si myslila, když pohlédla na tu či onu: Ty vypadáš, Bůh mě netrestej, a co ty tady děláš, ty maškaro? Ty jsi šlechtična, jako já jsem královna ze Sáby, a co ten tvůj z růže kvítek, ten se ti poved, jestli ten se stane společníkem mladého pana Giovanniho, není žádná spravedlnost na světě, jen se na něj, lidi, podívejte, vždyť šilhá a odstávají mu uši.

Nu, co se mi může stát, pomyslí si Petr, v nejhorším si mě hrabě nevšimne a já půjdu zpátky k jezovitům. A opřev si levou ruku o levý bok, hlavu nesa zvsoka na štíhlém krku, procházel se vedle své matky volným a houpavým krokem, klidný a sebejistý, jako by odmalička nebyl žil jinde než v Rajských sálech potažených rudým sametem, a s pokojnou přezíravostí se díval černýma, daleko od sebe posazenýma očima na své konkurenty, lhostejný k jejich pitvorným pošklebkům, jež k němu tajně vysílali, neboť se od nich tolik lišil, že nemohl nevzbudit jejich nenávisť.

„Prosím, procházejte se, dámy, jako doma, opakoval majordomus. „Jako doma a ničeho nedbejte.“

Hrabě Gambarini byl muž drobný, s tváří jakoby jemně vyřezanou ze slonové kosti, s krásnými bílými vlasy, nakadeřenými na spáncích, a ústy trvale nakřivenými náznakem pohrdavého úsměvu. Seděl nehnutě, nohy v perlově šedivých hedvábných punčochách zkřížené, a s výrazem neskrývané nespokojenosti a nudy prohlížel si děti procházející se před jeho trůnem, pomáhaje si přitom zlatým lorňonem, a občas pronášel k majordomovi neslyšné poznámky, jimž majordomus horlivě přitakal.

„Usmívej se, přišeptla paní Afra Petrovi.“

„A proč, když tu není nic k smíchu?“

„Jdi mi na kolo s tím svým zatraceným a proč, a přihrb se trochu, at vypadáš menší, a netvař se, jako by ti patřilo půl světa, nebo si pan hrabě bude myslet, že to nemáš v hlavě v pořádku, protože kdyby tvůj táta nebyl žebrák, sotva by ses tu ucházel o místo, ježíšmarjá dělej něco, on se zrovna na tebe kouká!“

Bylo tomu vskutku tak, ba bylo tomu víc než tak, neboť hrabě nejen na Petra svýma hraběcíma očima hleděl, ale při tomto hledění též pozbyl svého výrazu znužené odmítavosti, spustil na zem obě nohy, zprvu zkřížené, nakláněl svou jemně modelovanou hlavu vpravo a vlevo a nazad a vpřed a rámoval si levé a pravé oko palcem a ukazovákem, spojenými do kroužku, zkrátka počínal si jako znalec umění, jímž vskutku byl, když si prohlíží obraz, který ho mimořádně zaujal.

„Vidíte toho chlapce v modrých šatech s bílým límečkem?“ řekl majordomovi. Mluvil německy špatně, s podivným přízvukem, ale pomáhal si gestikulací tak výraznou, že mu bylo snadno rozumět.

„K službám, ano, zajisté ho vidím, hraběcí Milosti,“ řekl majordomus.

„Ten hoch mi někoho připomíná, nevíte koho?“

Majordomova tvář se rozpadla výrazem zármutku.

„Tím nemohu sloužit, hraběcí Milosti. Ledaže – neráčí pan hrabě myslit na mladého Lobkovice? Ten také nosí hlavu tak vysoko a má ve zvyku si opírat levou ruku o bok.“

„Ne, ne, ne,“ řekl hrabě, „nemyslím žádného Lobkovice, myslím obraz. Ten chlapec mi připomíná nějaký obraz, nevíte náhodou jaký?“

„Snad Minervu od Botticelliho?“ navrhl majordomus s nevalnou nadějí.

Hrabě zavrčel:

„Nesmysl, ženská!“

„Osmělil jsem se...“ řekl majordomus, „této volnosti, neboť předpokládám, že tvář chlapce tohoto věku se spíš podobá tváři dívky nebo ženy než muže. Ale když

hraběcí Milost trvá na tom, že to musí být obraz muže, dovoluji si navrhnout, že by tvář toho chlapce připomínala hraběcí Milosti tvář Davida od Verrocchia – to sice je socha, ne obraz, ale i sochu můžeme při dobré vůli zahrnout pod pojem obrazu, neboť něco zobrazuje, a hlavní věc, že ten zmíněný David má také ruku založenu v bok.“

Hrabě pronesl pouhým pohybem úst několik bezhlesných, ale bezpochyby velmi hněvivých slov a zakýval levou rukou, ozdobenou velikým pečetním prstěnem, na Petra, aby k němu přistoupil.

Když toto se stalo, promenující se dvojice matek a dětí strnuly a zastavily se, pouze paní Afra přivedla svého syna k hraběcímu trůnu a uklonila se, co dovedla nejšlechtičtěji.

„Jsem Kukaňová z Kukaně,“ představila se. „A můj syn se jmenuje Petr.“

„Kukaň, Kukaň,“ řekl hrabě. „Tak se tuším jmenuje dvorní dodavatel parfémů a elixírů, od něhož já sám kupuji vysoce kvalitní after-shave.“

Paní Afra se zapýřila, překvapena, neboť se jí ještě nikdy nestalo, aby někoho slyšela chválit jejího muže.

„Můj manžel jistě bude potěšen a poctěn, až mu sdělím, že jeho výrobek...“

Hrabě ji přerušil netrpělivým mávnutím své hubené nažloutlé ruky.

„To nic, to sem nepatří,“ řekl, a obrátil se k Petrovi. „A co ty, ragazzo mio? Nechtěl bys mně povědět, jak jsi přišel k své podobě?“

To byla otázka, jejíž smysl Petrovi unikl, ale protože jezovité ho dobře cvičili v umění nikdy nezůstat dlužen odpověď na žádnou otázku, byť byla sebenečekanější, a raději plácnout jakoukoli všeobecnost než mlčet nebo koktat, odpověděl bez váhání:

„Na to byste se snad raději měl zeptat mé maminky.“

Sotva to dořekl, dámy, zlobně přihlížející tomuto výjevu, jednohlasně vybuchly v posměšný řehot a neslušné hihňání, a smály se a smály se na celé kolo, a kloučci, rádi tomuto uvolnění napjatého ovzduší, se přidali, ač nechápali, oč jde, pískotem a kuňkáním a skřehotáním, takže brajgl, který z toho vznikl, byl přenáramný, ale netrval dlouho, neboť hrabě pohoršen nejprve zrudl, přičemž mu naběhly žíly na čele a na spáncích, a pak vyskočil na své krátké nožky a vykřikl, ukazuje ke dvěřím:

„Ven, všechno ven, ať vás tu už nevidím. Táhněte, když se neumíte chovat! Čemu jste se smály? Mně jste se smály, protože ten chlapec odpověděl na mou otázku bystře a správně. Mně jste se smály v mém vlastním domě, pronti, pronti, ven! – Vás se to ovšem netýká, signora,“ řekl paní Afře, zatímco ostatní dámy,

zděšeny, se daly na útěk, odvlékající své kloučky, a pištěly a reptaly a strkaly se v slepičím zmatku, jež, seč byl, zvyšoval úslužný majordomus, který sestoupil z pódia a mával rukama jako tenkými černými křídly, poháněje vypuzené ke dveřím.“

Ten pán je ostrý, tady se dlouho neohřeju, myslil si Petr, který, nadšen tímto výjevem se zájmem pozoroval, jak tvář hraběte, jenž zchvácen svým výbuchem znovu se usadil v křesle a se zavřenýma očima čekal, až se vyprázdní Sala del paradiso, přechodně proměněná v peklo – postupně nabývá své původní barvy slovné kosti.

Když znovu nastalo ticho, hrabě, oči stále zavřené,“ řekl krátce, ostrým hlasem: „Vyvětrat.“

Teprve když jeho rozkazu bylo vyhověno a dva sloužící za pomoci háků na bidlových držadlech zotvírali vysoká okna, takže nádhernou místností provanul svěží vzduch časného jara, hrabě vstal, a jako by chtěl společensky vyvážit svou nedávnou zrátu sebevlády, počal se chovat s vybranou zdvořilostí.

„Prosím, posaďte se, signora,“ řekl, a uvedl Afru ke stolku vykládanému perletí, sám jí přistrčil židli a usadil se proti ní. „Než začneme jednat dál, aby bylo jasno: jste, doufám, katolička.“

„Katolička, a zbožná k tomu,“ řekla paní Afra. „Denně se chodím modlit do kostela minoritů.“

Sotva to dořekla, polekala se, neboť tvář hraběte Gambariniho naráz, jako když sfoukneš svíčku, zhloupla a pozbyla všeho výrazu, jak se to někdy paradoxně stává, když člověka přepadne nadměrně skvělá, přímo z nebeských výšin seslaná myšlenka.

„Do kostela minoritů, pravíte?“

„S vaším laskavým svolením do kostela minoritů,“ řekla nejistě paní Afra.

„Ale minorité,“ zvolal hrabě, „to přece jsou ti všiváci, kteří mi už dva roky odmítají prodat archanděla Michaela, který tam u nich visí!“

„To jsem nevěděla,“ řekla provinile paní Afra. „Ujišťuji Vaši hraběcí Milost, že kdybych byla tušila, že pohněvali Vaši hraběcí Milost, byla bych se chodila modlit jina.“

„O to nejde,“ řekl hrabě. „Ale mně před chvílí vrtalo v hlavě, který obraz mi připomíná podoba vašeho chlapce, a to je pro kunsthistorika mého vědeckého významu náramně trapné a trýznivé, protože nikoho nemůžu požádat, aby mi pomohl, a ve svém hledání jsem odkázán jen a jen sám na sebe a na svou paměť, která sic obvykle je znamenitá, ale tentokrát zrádně selhala. Jenže teď už to vím:

ano, archanděl Michael právě z toho kostela, kam se chodíte denně modlit. Což znamená, že jste jej denně měla na očích?“

Paní Afra si nebyla jasně vědoma toho, že u minoritů visí nějaký archanděl Michael, ač jej opravdu měla téměř denně na očích, ale považovala za prospěšné dát hraběti přisvědčivou odpověď:

„Někdy i několikrát denně, hraběcí Milosti.“

„I tehdy, když jste svého syna nosila pod srdcem?“

Paní Afra cudně přiklonila hlavinku.

Hrabě zdvihl obě ruce k alegorii Zimy, zdobící tu část stropu, pod níž seděli.

„Accidente!“ zvolal. „To tedy znamená, že zatímco umělci napodobují díla přírody, příroda tentokrát napodobila dílo umělecké, a že minorité si mohou svého Michaela klidně strčit za klobouk, neboť já budu mít doma velmi dobrou kopii, pořízenou štětcem božím, ovšem – podíval se na Petra – pokud ten ragazzo tady není hlupák nebo darebák. Oh, non scherzamo, já nežertuji, protože jsem nejen znalec umění, ale i obchodník a nemám ve zvyku kupovat zajíce v pytli. Jak se jmenuješ, chlapče?“

„Maminka vám už pověděla, že se jmenuji Petr.“

Hrabě káravě zakýval prstem.

„Zdá se, že své nepatrné osobě přikládáš nadměrný význam, máš-li za to, že tvé jméno, jakmile bylo vysloveno, musí každému hluboce utkvět v paměti. Kolik je ti let?“

„Dvanáct,“ řekl Petr, nedbaje toho, že matka mu nařídila, aby si upřel dva roky, kdyby byl dotázán na svůj věk.

„Nevadí, když se mému synovi dostane společníka o poznání staršího,“ řekl hrabě. „Teď mi pověz, za kolik dní stvořil Bůh svět.“

„V bibli je psáno, že za šest.“

„Správně, velmi správně. A kdo jsou největší nepřátelé jména křesťanského?“

„Říká se, že Turci.“

„To ,říká se‘ si nech pro sebe, nechceš-li vzbudit zdání, že tomu nevěříš,“ řekl hrabě. „Kolik je elementů, z nichž je složen svět?“

„Prý čtyři. Země, voda, oheň a vzduch.“

„Správně, ale bez toho ,prý,“ řekl hrabě. „Když řekneš ,prý, je to tentýž výraz nedůvěry jako tvé předešlé ,říká se‘. Uvědom si, že jsi tak bezvýznamný a nepatrný, že nikdo není zvědav na tvé osobní mínění, jakož nikdo není povinen si pamatovat tvé jméno. Ale teď bych ještě chtěl slyšet, kolikrát je šest obsaženo v šedesáti šesti. Dvakrát, že.“

Petr se usmál.

„Zajisté, dvakrát, pokud někdo jedenáctku považuje za ekvivalent dvojky, protože se zapisuje dvěma jedničkami.“

Hrabě, poněkud zmaten, zamrkal.

„Tedy, zkrátka a dobře – kolikrát?“

„Už jsem to tuším řekl, že jedenáctkrát,“ řekl Petr, stále se usmívaje.

„Konečně jeden fakt, jež slovný mladý pan Petr Kukaň z Kukaně uznává bez výhrady,“ řekl hrabě. „Dobrá, obstál jsi, nejsi docela padlý na hlavu, a svou nesnesitelnou domýšlivost poněkud zmírňuješ tím, že se dovedeš hezky, a člověk by řekl bezmála skromně, usmívat – ale teď si u čerta uvědomuji, že když jsem se tě prve otázel, za kolik dní Bůh stvořil svět, a ty jsi odpověděl, že v bibli je psáno, že za šest, nechťel ses tím dovolávat autority Písma, a naopak tvé ‚v bibli je psáno‘ mělo tentýž skeptický smysl jako tvé pozdější ‚říká se‘ a ‚prý‘, které jsem ti už vytkl. Ejhle, právě na tebe jsme čekali, abys nám pověděl, máme-li nebo nemáme-li věřit posvátným textům.“

Do toho zasáhla paní Afra, úzkostně ujišťujíc hraběte, že Petr je chlapec zbožný a vzorně dbalý povinností, jež nám ukládá naše svatá víra, ale mocný pán, výraz rozladění a únavy na hezké, útlé tváři, vstal na znamení, že už nechce nic slyšet.

„Zkusím to,“ řekl. „Při pomýšlení, že bych měl znovu vypsát soutěž, se mi dělá nanic.“

Takto začala nová etapa Petrova života.

JAK SE PETR UVEDL V PALÁCI POD PETŘÍNEM

V učených knihách, jež alchymisté sepsali o svém počínání, se naléhavě zdůrazňuje okolnost, že smysl sestrogení Kamene mudrců není pouze praktický, nýbrž hlavně a především duchovní neboli spirituální, a že tedy nejde pouze o proměnu sprostých kovů v kovy ušlechtilé, nýbrž též o upevnění světového názoru, opřeného o základní dogma, že „vše jedno jest“, to jest, že veškerá hmota mrtvá i živoucí pochází z jedné a téže základní prahmoty, a také o proměnu člověka, který se Velikým dílem zabývá: od přirozenosti nízký a hříšný, jak už lidé bývají,

alchymista v obrovské zkoušce trpělivosti, již se při své práci musí napořád podrobovat, pozvolna se zbavuje svých sklonů a zálib, svého sobectví, závistivosti a jiných mrzkostí. Nečistá nádoba hanebností, již původně byl, se v průběhu let stává křišťálovým pohárem pokory, odříkavosti a jiných světských ctností, není tedy pravda, co se obecně má za to, že alchymistovo nadlidské usilování je poháněno jen a jen touhou po zbohatnutí, neboť když se mu Veliké dílo ve vzácných případech nakrásně podaří, je už tak mravně dokonalý, že mu všechno zlato světa už není nic platné.

Že toto opěťované tvrzení adeptů Filozofické či Hermetické vědy je doslova správné, dokázal pan Janek Kukaň z Kukaně velmi přesvědčivě, neboť i když mu paní Afra zasadila ránu pod pás a bez jeho vědomí vyrvala z okruhu jeho působení a moci jeho milovaného jediného syna, proti čemuž se nemohl bránit, protože byl existenčně trapně závislý na dvorských kruzích, v nichž hrabě Gambarini zaujímal velmi významné postavení: tedy když se dozvěděl, že Petr odejde z jeho domu k vetřelému cizokrajnému dobrodruhovi, měl pan Janek za sebou už půl života práce na Velikém díle, jež ho tak vnitřně zvelebilo, že místo aby se vztekl a provedl něco nerozvážného, pouze se zádumčivě usmál, pohladil Petra po jeho tmavých vlasech, zastřižených do pážecího účesu, a řekl:

„Jdi sbohem, chlapče, a vzpomeň si někdy na ty dobré a hezké chvíle, které jsme trávili pospolu, a štěstí ať tě neopouští. Já si také budu rád a vděčně vybavovat tu požehnanou dobu, kdy mi bylo přáno sledovat tvé dospívání.“

Petr sice nevěděl o žádných dobrých a hezkých chvílích strávených s otcem, ale tento projev velkoduché rezignace, podbarvené smutkem, ho tak dojal, že mu slzy vhrkly do očí, do těch černých, daleko od sebe posazených očí dvanáctiletého archanděla Michaela.

„Budu vzpomínat, tatínku,“ řekl, „i když mi bude trochu hanba nad tím, jak jsem vás zlobil při vašich lekcích.“

„Nevadí, Petře, nevadí,“ řekl pan Janek, stále se smutně usmívaje. „Možná že jednou přijdeš k jinému názoru a pochopíš, že není na světě nic většího než Filozofická věda. Buď jak buď, pamatuj, že pokud žiju, dveře mého domu ti jsou vždy otevřeny.“

Petr pak sebral své svršky a nastěhoval se do hraběcího paláce pod Petřínem, a jak už osud bývá potměšilý, chybělo jen pramálo k tomu, aby ještě téhož dne byl donucen využít otcovy showíavosti a honečkem se do jeho otevřených dveří vrátit.

Malý Giovanni, syn hraběte, byl chlapíček světlovlasý a po otci útlý, takže ve svých deseti letech vypadal na osm, s bledou, měkkou tvářičkou a pomněnkově